

ÞJÓÐVILJINN

Málsgagn Kommúnistaflokks Íslands.
Ritstjóri: Einar Olgeirsson.
Ritstjórn: Bergstaðastræti 27, sími 2270.
Afgreiðsla og auglýsingaskrifstofa Laugaveg 38, sími 2184.
Kemur út alla daga, nema mánudaga.
Askriftargjald á mánuði: Reykjavík og nágrenni kr. 2,00 Annarsstaðar á landinu kr. 1,25 í lausasölu 10 ára eintakið. Prentsmiðja Jóns Helgasonar, Bergstaðastræti 27, sími 4200.

Morgunblaðið og Kommúnistagrýlan.

Það er líkast því sem ritstjórnar Morgunblaðsins séu sjálfir orðnir vantrúaðir á áhrif kommúnistagrýlunnar, svo máttlaust hampa þeir henni í gær. Þeir hafa heldur ekki treyst sér ennþá til að svara spurningum Þjóðviljans um afstöðu þeirra og Francos til þingræðis, lýðræðis og ofbeldis og um afstöðu spönsku kommúnistanna til hins sama.

Það hefir sýnt sig áþreifanlegast, einmitt þegar lýðræðinu reið mest á, hverjir eru vinir þess og hverjir féndur þess. Í haldsforsprakkarnir á Íslandi og Morgunblaðsliðið getur ekki skafið það af sér að hafa tekið afstöðu með uppreisn gegn lýðræði, hafa vottað föðurlandssvikum og landráðamönnum hollustu sína og aðdáun, en svívirt lýðræðisstjórn með öllum þeim verstu skammaryrðum, sem íslensk tunga á til. Og hin eðlilega afleiðing af þessari afstöðu Morgunblaðsliðsins með uppreisnarmönnum á Spáni, er »samfylking« íhaldsins hér við nasistana, keypta þræla erlendra harðstjóra, menningar-snaufða féndur íslensks þjóðfrelsis.

Ihaldsforingjarnir ganga því til þessara kosninga sem fjandmenn lýðræðis og frelsis og í opinberu bandalagi við yfirlýsta fjandmenn alls lýðræðis og fylgjendur hinnar verstu harðstjórnar.

Hvað væri annað eðlilegra, en að Framsókn og Alþýðuflokkurinn tækju upp samvinnu við Kommúnistaflokkinn, þegar slík hætta, sem þessi vofir yfir frelsi Íslendinga? Reynslan frá Spáni hefir sýnt sósíalísmum og frjálslyndum borgaraflokkum þar, að kommúnistar reyndust allra flokka hollastir lýðræðinu, þegar á hölmum kom. Yfir 120,000 kommúnistar berjast nú í liði stjórnarinnar á Spáni. Dirfist Morgunblaðið að halda því fram, að slíkir menn, sem hætta lífi sínu fyrir lýðræðið, sitji á svikráðum við það, — en að Franco og mörðingjasveit hans, sem rekur rýtinginn í bak þeirrar þjóðar, sem þeir hafa svarið hollustueið, séu hinir öruggu verjendur lýðræðisins?

Það er ekki til neins fyrir Morgunblaðið að hampa kommúnistagrýlunni. Íslenska þjóðin þekkir nú orðið afstöðu íslenska Kommúnistaflokksins. Allur

Matar- og mjólkurgjafir

Saga málsins rakin.

Viðtal við Sigurð Thorlacius, skólustjóra Austurbæjarskólans

Þar sem mjólkur- og matargjafir í Barnaskólunum hafa verið eitt helsta umræðuefni bæjarbúa undanfarnar vikur, hefir Þjóðviljinn snúið sér til skólustjóra Austurbæjarskólans, Sigurðar Thorlacius, og spurt hann um sögu þessara mála.

Hvenær hófst þessi starfsemi fyrst í skólunum? spyr tíðinda- maður blaðsins.

Matgjafir byrjuðu veturinn 1910. Frú Laufey Vilhjálm- dóttir mun fyrst hafa vakið máls á nauðsyn þeirra, en frú Briet Bjarnhéðinsdóttir barðist fyrir málinu í bæjarstjórn og fékk samþykka 700 kr. fjárveit- ingu. Fyrsta veturinn voru rúm- lega 100 börn, sem fengu eina máltíð á dag. Síðan hefir börn- unum farið fjölgaði eftir því sem fólkinu hefir fjölgað í bæn- um, og munu nú 6—7 hundruð börn njóta máltíðanna alls í bænum.

En hvað er að segja um mjólk- ina?

Mér er ekki kunnugt um, að rætt hafi verið um almenna mjólkurneytlu í barnaskólum bæjarins fyrr en ég bar málið fram, fyrst meðal kennara Austurbæjarskólans, og því næst í skólanefnd. Það var haustið 1931. Það fékst ekkert gert fyrir málið þá, og samdi ég þá á eigin ábyrgð við Mjólkurfélag Reykjavíkur um sölu á mjólk í Austurbæjarskólann. Foreldrar tóku þegar mjög vel í málið, og keyptu mjólk handa rúm- 800 börnum. Nokkur börn fengu þá þegar ókeypis mjólk með aðstoð góðra manna, sem urðu hrifnir af hugmyndinni og sendu skól- anum peninga til mjólkurkaupa. Fyrstur þeirra var Jón Benediktsson læknir. Við umræður um fjárhagsáætlun bæjarins fyrir 1932 bar ég fram á fund- um skólanefndar 24. og 26. nóv. 1931, tillögu um 5000 kr. fram- lag til mjólkurgjafa handa fá- tækum börnum í Austurbæjar- skólanum. Tillagan var bókuð, en aldrei borin undir atkvæði. Næsta haust báru Framsóknar- menn og Jafnaðarmenn upp til- lögu um 9000 kr. framlag til mjólkurgjafa í barnaskólum bæjarins. Tilraunin í Austur- bæjarskólanum var nú orðin svo vinsæl, að erfitt var að standa á móti málinu, og tillaga þeirra var samþykkt með 8 atkv. gegn 7. Hjalti Jónsson fylgdi til- lögunni einn Sjálfstæðismanna. Hinir Sjálfstæðismennirnir urðu svo undrandi, er þeir sáu 8 hendur á lofti að þeir létu greiða tvisvar atkvæði um málið. Nú

heimurinn veit nú um afstöðu Spánska Kommúnistaflokksins.

En íslenska þjóðin mun hins- vegar í þessum kosningum opna augun fyrir lýðræðisfjandskap íhaldsforsprakkanna og dæma þá eftir því.

Eins og skýrt kemur fram í frásögn skólustjórn- ans, hefir íhaldið frá því fyrsta barist gegn má- linu. Var málið knúið fram gegn vilja Sjálfstæð- isflokksins, og var það tilviljun ein, að það náði samþykki bæjarstjórnar.

var tekin upp mjólkurneytla og mjólkurgjafir í báðum skólun- um, og þessi nýbreytni naut þegar í stað svo mikilla vin- sælda, að ekki varð hugsað til þess að leggja fjárveitinguna niður, heldur hefir hún farið hækkandi síðan.

Þá er eftir að minnst á lýsis- gjafirnar. Hvað hafið þér að segja um þær?

Lýsisgjafir hófust í ársbyrjun 1935. Börnin taka lýsið á undan mjólkinni, og fá það öll ókeypis sem vilja. Nú munu allir sam- mála um, að matar-, mjólkur- og lýsisgjafir séu eitt merkasta heilbrigðis- og mannúðarmál.

En hvað segið þér um síðasta

tiltæki íhaldsins að ætla að svinga fátækustu börnin mjólk- inni og matnum?

Það fyrsta og helsta sem mér er kunnugt um í þessu máli, er það, að við skólustjórnir feng- um tilkynningu frá skrifstofu borgarstjóra daginn áður en skólarnir byrjuðu, eftir páska- fríð að hætta skyldi þá þegar mjólkur- og matargjöfum. Skóla- stjórar og skólanefndir fóru þá strax á fund borgarstjóra og ræddu við hann um málið. Tók hann strax vel í það að láta mjólkurgjafir halda áfram, og gaf fast loforð um hálfan mánuð, sem svo hefir verið framlengt til mánaðarmóta. En um matar- gjafirnar varð engu um þokað.

Strigaverksmiðjumálið á Eskifirði

Það þarf að skapa verst stæða kaup- stað landsins lífsmöguleika

Þingsályktunartillaga Jónasar Guðmundssonar um ríkisábyrgð fyrir strigaverksmiðju á Eski- firði, vakti, sem eðlilegt var, von í brjósti margra Eskifirðinga.

Loksins eftir svo langa og þrotlausa baráttu var þó málið komið þetta langt.

Að strigaverksmiðja komi á Eskifirðir séð frá heilbrigðu sjónarmiði, er hin mesta nauð- syn; ekki aðeins fyrir staðinn sjálfan heldur einnig fyrir rík- issjóð, því eins og kunnugt er hafa Eskifirðingar verið það illa stæðir undanfarnar ár, að ríkið hefir orðið að veita þeim tölu- verða hjálp sem það þó losnaði gjörsamlega við ef málið næði

fram að ganga.

Fyrir Eskifirðir er þetta líka sérstaklega þýðingarmikið. — Strigaverksmiðjan þarf fjölda manns árið um kring, en at- vinnuleysi og fátækt er líklega meiri á Eskifirði en nokkrum öðrum stað á landinu. Þess utan á verksmiðjan að gefa af sér, samkv. áætlun góðan arð.

Eskifirðingar mega þess vegna ekki gleyma því að láta Alþingi vita að þeir séu vel vakandi um þetta hagsmunamál sitt. Þeir þurfa að hamra stöðugt á því, þar til það nær fram að ganga.

Því oft er þörf en nú er nauð- syn, Eskifirðingar.

N.

Alþingi rofið

FRAMHALD AF 1. SIÐU.

og mál liggja nú fyrir, og að þeir vilja heldur ekki veita stjórn, skipaðri af andstöðuflokkum stjórnarinnar, stuðning eða hlut- leysi, þannig að það er með nú- verandi skipun Alþingis ekki unnt að mynda aðra meirihluta- stjórn. Þar sem ennfremur all- langt er liðið á kjörtímabilið og aðstaðan, einkum í atvinnulífi þjóðarinnar, þegar orðin mjög breytt frá því er alþingiskosn- ingar fóru síðast fram, þá þykir, að öllu þessu athuguðu, stjórn- skipulega rétt að skjóta málef- num þeim, er ber á milli þing- flokkanna, undir dómstól þjóð-

arinnar og efna til nýrra kosn- inga svo fljótt sem verða má.

Samkvæmt þessu hefi ég af hálfu ráðuneytisins með sim- skeyti í gær lagt til við konung að Alþingi það er nú situr, verði rofið — og að almennar kosning- ar að nýju fari fram 20. næst- komandi júní mánaðar.

Las forsætisráðherra þar næst upp boðskap konungs um að þing væri rofið og kosningar á- kveðnar 20. júní og sagði síðan:

»Samkvæmt þessu lýsi ég því yfir, að þetta Alþingi Íslendinga, sem háð er eitt þúsund og sjö ár- um eftir að hið fyrsta Alþingi var háð á Þingvöllum er rofið.

Rógur íhaldsblað- anna um húsgagna- sveinana er gripinn úr lausu lofti.

Á sunnudaginn var haldinn fundur í sveinafélögum húsgagnaðarmanna, sem nú standa í verkfalli við atvinnu- rekendur.

Á fundinum gerðist það mark- verðast, að sveinarnir töldu sig ekki lengur geta hvatt nemana til þess að halda áfram samúðar- verkfalli sínu. Þar sem meistar- ar höfðu hótad ógildinguna náms- samninganna, ef nemarnir yrði ekki komnir á verkstæðin fyrir vissan tíma. Þar sem búast má við því að verkfallið kunnir að verða mjög langt, töldu sveinarnir óheppilegt að herða að nem- endunum með verkfallið.

Að nemarnir taki upp vinnu aftur bætir hinsvegar töluvert afstöðu smærri atvinnurekenda, en mjög lítið þeirra stærri og undir þeirra afstöðu er fyrst og fremst komið, hvernig og hve- nær lausn fæst í verkfallinu.

Allar frásögur íhaldsblaðanna um það, að sveinarnir séu að gefast upp í verkfallinu eru hinsvegar gripnar úr lausu lofti. Sveinarnir búast við því, að deil- an verði löng, en þeir eru fast- ákveðnir að gefast ekki upp.

Yfirlýsing

Á aðalfundi íslensk-sænska fé- lagsins »Svíþjóð«, sem haldinn var í Oddfellow-húsinu hér í bænum þ. 16. þ. m., var það upplýst af athugasemdum endur- skoðenda við reikninga félagsins, að stjórn þess hafi á síðastliðnu ári varið meginhluta félagsjóðs- ins — þ. e. gjöldum félags- manna, sem greidd hafa verið til félagsins undanfarið — til veisluhalds, og þar af nokkrum hluta til áfengiskaupa. Fundur- inn samþykkti reikningana þrátt fyrir athugasemdir endurskoð- enda.

Með því nú að vitað er, að hingað til hafa nokkrir félagar úr I.O.G.T. einnig verið meðlimir í ofangreindu félagi, og fullkom- lega verður að gera ráð fyrir, að þessi meðferð á sjóði félagsins hafi verið algerlega án vitundar þeirra og vilja, skal því lýst yfir í eitt skifti fyrir öll, að sam- kvæmt lögum I.O.G.T. og sam- þykkt Alþjóða-Hástúkunnar getur enginn félagi Reglunnar jafn- framt verið meðlimur annars fé- lags, ef það félag ver félagsgjöld- um eða sjóði, sem er sameign félagsmanna, að einhverju leyti til áfengiskaupa eða áfengisveit- inga, og sé það gert með vilja þeirra eða samþykki, er það aug- ljóst brot gegn skuldbindingu Góðtemplara. — Á þetta er öll- um félögum Góðtemplararegl- unnar bent.

Reykjavík 18. apríl 1937.

F. h. Stórstúku Íslands af IOGT.

Fr. Asmundsson Brekkan.